

UČNI NAČRT

ZGODOVINA

Gimnazija

Strokovna gimnazija

Obvezni predmet (210 ur)

UČNI NAČRT

ZGODOVINA

Gimnazija; Strokovna gimnazija

Obvezni predmet (210 ur)

Pri posodabljanju učnega načrta je predmetna komisija za posodabljanje učnega načrta za zgodovino izhajala iz obstoječega učnega načrta za zgodovino iz leta 1998.

Predmetna komisija:

Vojko Kunaver, Zavod RS za šolstvo, predsednik
dr. **Aleš Gabrič**, Inštitut za novejšo zgodovino, član
mag. **Vilma Brodnik**, Zavod RS za šolstvo, članica
mag. **Jelka Razpotnik**, Gimnazija Šentvid, članica
mag. **Andreja Valič**, Gimnazija Kranj, članica
mag. **Boris Radosavljevič**, III. Gimnazija Maribor, član
Mojca Glaser Tehovnik, Gimnazija Vič, članica
Sonja Bizjak, Gimnazija Piran, članica
Srečko Zgaga, Gimnazija Poljane, član
Milena Globočnik, Gimnazija Kranj, članica
Janez Globočnik, Zavod RS za šolstvo, član

Pri pripravi prilagoditve je sodelovala: **Violeta Gerden**, Ekonomska šola Novo mesto.

Recenzenti:

dr. **Peter Štih**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
dr. **Danijela Trškan**, Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta
Maja Vičič Krabonja, Srednja ekonomska šola Maribor
Anita Kolpakov, Srednja vzgojiteljska šola in gimnazija Ljubljana

Uredili: **Katja Križnik** in **Nataša Purkat**

Sprejeto na 111. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 28. 2. 2008.

Kazalo

1	Opredelitev predmeta.....	6
2	Splošni cilji/kompetence predmeta.....	8
2.1	Cilji, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov.....	8
2.2	Cilji, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin.....	8
2.3	Cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti, stališč.....	9
2.4	Ključne kompetence.....	9
3	Cilji in vsebine.....	13
3.1	Prazgodovina in stari vek.....	13
3.1.1	Obvezne širše teme.....	13
3.1.1.1	Zakaj je pomembna zgodovina?.....	13
3.1.1.2	Od mestnih držav do prvih imperijev.....	14
3.1.1.3	Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na Slovenskem.....	16
3.1.2	<i>Izbirne širše teme.....</i>	17
3.1.2.1	<i>Stičišča kultur.....</i>	17
3.1.2.2	<i>Umetnost in vsakdanje življenje.....</i>	18
3.1.2.3	<i>Znanost in vsakdanje življenje.....</i>	19
3.1.2.4	<i>Od boja za preživetje do razvite obrti in trgovine.....</i>	20
3.2	Srednji vek, doba humanizma in renesanse, doba absolutizma, začetki industrializacije.....	22
3.2.1	Obvezne širše teme.....	22
3.2.1.1	Različni modeli vladanja.....	22
3.2.1.2	Etnične družbene in gospodarske spremembe.....	23
3.2.1.3	Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci.....	25
3.2.2	<i>Izbirne širše teme.....</i>	27
3.2.2.1	<i>Stičišča kultur.....</i>	27
3.2.2.2	<i>Umetnost srednjega in novega veka ter vsakdanje življenje.....</i>	28
3.2.2.3	<i>Razvoj znanosti in tehnike v srednjem in novem veku, začetki industrializacije.....</i>	29
3.2.2.4	<i>Od srednjeveških obrtnikov in trgovcev do podjetnikov.....</i>	30

3.3	19.,	20.	in	začetek	21.
stoletja.....					32
3.3.1	Obvezne širše teme.....				31
3.3.1.1	Vzpon meščanstva in uveljavitev parlamentarizma.....				32
3.3.1.2	Nemirne vode: od nacionalnih gibanj do prve svetovne vojne.....				33
3.3.1.3	Slovensko nacionalno oblikovanje.....				34
3.3.1.4	Razvoj demokracije.....				35
3.3.1.5	Sodelovanje in konflikti v 20. stoletju.....				36
3.3.1.6	Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju.....				38
3.3.2	Izbirne širše teme.....				39
3.3.2.1	<i>Migracije</i>	<i>prebivalstva</i>	<i>v</i>	<i>19. in</i>	<i>20.</i>
<i>stoletju.....</i>					<i>39</i>
3.3.2.2	<i>Odmev 19. in 20. stoletja v kulturi.....</i>				<i>41</i>
3.3.2.3	<i>Znanost in tehnologija v 19. in 20. stoletju.....</i>				<i>42</i>
3.3.2.4	<i>Dobre in slabe strani gospodarskega razvoja v 19. in 20. stoletju.....</i>				<i>43</i>
4	Pričakovani dosežki/rezultati.....				45
4.1	Prazgodovina in stari vek.....				45
4.1.1	Obvezne teme.....				45
4.1.2	Izbirne teme.....				46
4.2	Srednji vek, doba humanizma in renesanse, doba absolutizma, začetki				
industrializacije.....					47
4.2.1	Obvezne teme.....				47
4.2.2	Izbirne teme.....				48
4.3	19.,	20.	in	začetek	21.
stoletja.....					49
4.3.1	Obvezne teme.....				49
4.3.2	Izbirne teme.....				50
4.4	Pričakovani dosežki, ki se nanašajo na spretnosti in veščine.....				51
4.5	Pričakovani dosežki na področju razvijanja odnosov, ravnanja, naravnosti in				
stališč.....					51
5	Medpredmetne povezave.....				53
6	Didaktična priporočila.....				54
6.1	Tematska zasnova in izbirnost.....				54
6.2	Ciljno-procesna zasnova.....				54
6.3	Oblike in metode dela.....				55
6.4	Dijaki s posebnimi potrebami.....				56
7	Vrednotenje dosežkov.....				57

1 OPREDELITEV PREDMETA

Zgodovina je v programu strokovne gimnazije (modul 210 ur) obvezni učni predmet v obsegu 210 ur.

Namen pouka zgodovine je spodbujanje radovednosti o življenju ljudi v preteklosti ter sedanjosti in razvijanje sposobnosti boljšega razumevanja značilnosti različnih zgodovinskih obdobj, pojavov, procesov, sprememb in problemov v preteklosti in sedanjosti doma in v svetu.

Pouk zgodovine v šoli izhaja iz zgodovine kot znanstvene discipline. Glavni koncepti zgodovine so: koncept časa in prostora, koncept sprememb, koncept kontinuitete, koncept vzročnosti in posledičnosti.

Poudarek pri pouku je na kritični analizi in interpretaciji podatkov, didaktično prilagojeni dijakom, in na oblikovanju samostojnih zaključkov, mnenj in stališč o pojavih in procesih ter na raziskovanju različnih perspektiv in interpretacij o posameznih pojavih in procesih.

Poudarjeno je tudi medsebojno delovanje med ljudmi in okoljem ter zgodovinskimi pojavi in procesi. Z izbranimi zgodovinskimi primeri ter učnim gradivom se prispeva tudi k razumevanju in spoštovanju tolerance, človekovih pravic, demokratičnih vrednot in kulturne raznolikosti.

Učni načrt je zasnovan tematsko, tako da zajema izbrane ključne zgodovinske pojave in procese, ki pomenijo pogoj za razumevanje kulturnega in civilizacijskega razvoja človeštva. Poudarek je na socialno-kulturnih temah in vsebinah z zgodovino vsakdanjega življenja, s prikazom materialnih in duhovnih dosežkov človeštva v izbranih zgodovinskih obdobjih. Učni načrt prinaša več širših tem in sicer obvezne ter izbirne. V modulu 210 ur je treba obravnavati dvanajst obveznih širših tem. Izmed izbirnih širših tem profesorji glede na vrsto strokovne gimnazije (ekonomska, tehniška, umetniška), glede na zanimanje dijakov, svojo strokovno presojo in pogoje pouka izberejo eno do dve. V vsakem letniku se torej obravnava pet do šest širših tem, v celotnem gimnazijskem programu 210 ur pa dvanajst obveznih in tri do šest izbirnih širših tem. Vsaka širša tema je opredeljena s tematskimi cilji, z jedrnimi

vsebinami in ključnimi koncepti. Z izbirnimi širšimi temami se znanje pogloblja in nadgrajuje.

Poudarjena je tudi lokalna, nacionalna, regionalna in evropska zgodovina, pri posameznih širših temah pa vključuje tudi izveevropski svet.

Slovenska zgodovina, zgodovinske izkušnje in kulturna dediščina so umeščene v širši srednjeevropski in evropski prostor, kar omogoča boljše razumevanje vplivov na dogajanje in procese in njihovo medsebojno povezanost. Zgodovina ima tudi pomembno vlogo pri oblikovanju slovenske narodne zavesti in narodne identitete, poudarja pa se tudi evropska in individualna identiteta.

Učni načrt se navezuje na znanja in spretnosti, ki so jih dijaki usvojili v devetletni osnovni šoli, ta znanja in spretnosti nadgrajuje in pogloblja.

2 SPLOŠNI CILJI/KOMPETENCE PREDMETA

2.1 Cilji, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov

Dijaki/-nje:

1. pojasnijo ključne pojave in procese iz svetovne, evropske, regionalne, slovenske in krajevne zgodovine;
2. razložijo in ocenijo vplive evropskih in svetovnih dogajanj na slovensko zgodovino;
3. pojasnijo in primerjajo načine življenja in miselnosti ter znanstvene dosežke ter njihov vpliv na gospodarske procese, socialne odnose in okolje v različnih zgodovinskih obdobjih;
4. razložijo in ocenijo človekovo delovanje v preteklosti in sedanjosti;
5. raziščejo zgodovinske pojave in procese s perspektive dobe, v kateri so se pojavili oz. odvijali ter z današnje perspektive;
6. razlikujejo vzroke, povode in posledice, ter ugotavljajo soodvisnost različnih pojavov in procesov, kontinuitete in sprememb v razvoju;
7. pravilno uporabljajo temeljno zgodovinsko terminologijo.

2.2 Cilji, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin

Dijaki/-nje:

1. razvijajo sposobnosti časovnih in prostorskih predstav;
2. razvijajo spretnosti zbiranja in izbiranja, analize, sinteze, kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij in zgodovinskih virov;
3. se zavedajo relativnosti informacij;
3. oblikujejo samostojne zaključke, mnenja, stališča in interpretacije zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov;
4. se učijo iz multiperspektivnih zgodovinskih virov, ki so dostopni prek vključevanja IKT v pouk zgodovine;
5. razvijajo sposobnosti različnih oblik komunikacije (pisno, ustno, debatne tehnike, z uporabo IKT ...).

2.3 Cilji, ki se nanašajo na razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti, stališč

Dijaki/-nje:

1. razvijajo zanimanje za zgodovinsko preteklost in sedanost slovenskega naroda in njegovih dosežkov ter utrjujejo narodno zavest in zavest o državni pripadnosti;
2. poudarjajo pozitivne kulturne vplive znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi;
3. razvijajo individualno, narodno in evropsko identiteto;
4. ocenijo pomen ohranjanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine;
5. razvijajo odgovoren odnos do varovanja okolja in do ohranjanja kulturne dediščine;
6. prek izbranih primerov iz zgodovine razvijajo poglede na svet, ki spoštujejo človekove pravice, enakost in demokracijo ter demokratično in odgovorno državljanstvo;
7. obsodijo zločine proti človeštvu, genocide, holokavst in druge oblike množičnega kršenja človekovih pravic;
8. razvijajo sposobnost za razumevanje in spoštovanje enakopravnosti med spoloma;

9. razvijajo sposobnost za razumevanje in spoštovanje različnosti in drugačnosti ver, kultur in skupnosti;
10. razvijajo pripravljenost premagovati stereotipe in predsodke;
11. razvijajo odprtost do novih idej in previdnost pri izrekanju sodb;
12. razvijajo pozitiven odnos do raznolikosti, multikulturalnosti in drugačnih družbenih modelov;
13. razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja ter svoje poglede na zgodovino;
14. razvijajo dovzetnost za različne poglede oz. interpretacije ter razumejo zakaj se pojavijo.

2.4 Ključne kompetence

Pri pouku zgodovine je možno razvijati vseh osem ključnih kompetenc za vseživljensko učenje, ki so zapisane v Priporočilu Evropskega parlamenta in sveta z dne 18. decembra 2006. V nadaljevanju navajamo, kako se lahko posamezne ključne kompetence za vseživljensko učenje uresničujejo pri pouku zgodovine.

2.4.1 Sporazumevanje v maternem jeziku

Sporazumevalno kompetenco v maternem jeziku lahko pri pouku zgodovine spodbujamo in razvijamo na več načinov, in sicer:

1. s spodbujanjem pravilne uporabe zgodovinske terminologije v slovenskem jeziku;
2. s spodbujanjem različnih oblik komunikacije kot so npr. različne oblike ustne in pisne komunikacije;
3. z oblikovanjem, izražanjem in zagovarjanjem argumentov v esejih ali pri različnih debatnih tehnikah ipd.
4. z vključevanjem najrazličnejših pisnih in ustnih zgodovinskih virov kot so npr.:
A Ustno izročilo kot so miti, pripovedke, zgodovinske pesmi, genealoške ali zgodovinske pripovedi.
B Pisani literarni viri kot so letopisi in kronike, biografije, spomini, avtobiografije, dnevniki, literarna dela z zgodovinskim ozadjem.
C Publicistični viri kot so letaki, javna pisma, časopisi, politične publikacije, razne bele, modre oz. »barvne« državnne knjige z razlago politike.

Deli aktov ali vrste aktov kot so razne listine, urbarji, diplomatska poročila, sodniške utemeljitve sodb, poslovne knjige ipd.;

5. s spodbujanjem in vključevanjem zgodovinske strokovne literature v pouk, ki je že pisana na temelju zgodovinskih virov, z uporabo različnih leksikonov in enciklopedij;

6. z vključevanjem različnih debatnih tehnik in z različnimi oblikami sodelovalnega učenja se lahko spodbuja kulturo kritičnega in konstruktivnega dialoga oz. soočenja različnih mnenj in stališč.

2.4.2 Sporazumevanje v tujih jezikih

Zmožnost sporazumevanja v tujih jezikih se lahko spodbuja in razvija tudi pri pouku zgodovine:

1. z mednarodno izmenjavo dijakov;
2. s strokovnimi ekskurzijami in terenskim delom v tujini;
3. z vključevanjem v različne mednarodne projekte ipd.

2.4.3 Matematična kompetenca ter osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji

Matematična kompetenca se lahko razvija tudi pri pouku zgodovine, in sicer:

1. matematično logično in prostorsko razmišljanje z umeščanjem zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov v ustrezen zgodovinski prostor ter z vzročno-posledičnim mišljenjem;
2. z uporabo različnih časovnih merskih enot in orientacijo v zgodovinskem času;
3. s preračunavanjem časa iz starih načinov štetja let in koledarjev v sedanjega;
4. s preračunavanjem starih mer in uteži v moderne;
5. z uporabo zgodovinskih virov, ki vključujejo statistične podatke v obliki grafov, tabel ipd.

Osnovne kompetence v znanosti in tehnologiji se razvija in spodbuja:

1. s sklepanjem s pomočjo dokazov iz različnih zgodovinskih virov;
2. s spodbujanjem enostavnih metod zgodovinskega raziskovalnega dela v okviru pouka in v okviru zgodovinskih raziskovalnih nalog.

2.4.4 Digitalna pismenost

Digitalno pismenost se lahko spodbuja:

1. z vključevanjem IKT tehnologije za iskanje uporabnih in verodostojnih zgodovinskih informacij, podatkov in dokazov ter za njihovo shranjevanje;
2. za iskanje multiperspektivnih zgodovinskih virov na svetovnem spletu;
3. za obdelavo, posredovanje oz. predstavitev različnih ugotovitev in spoznanj;
4. za komunikacijo s pomočjo e-medijev kot je e-pošta, spletni forumi, spletne konference, spletne učilnice, spletni portfolio.

2.4.5 Učenje učenja

Pri pouku zgodovine se spodbuja in razvija učinkovite učne strategije tudi z vpeljevanjem elementov reflektivnega izobraževanja npr. z uporabo portfolija in s spodbujanjem vseživljenjskega učenja z razvijanjem različnih spretnosti in veščin pri učenju z različnimi zgodovinskimi viri.

2.4.6 Socialne in državljanske kompetence

Socialno in državljansko kompetenco lahko pri pouku zgodovine spodbujamo in razvijamo:

1. z usvajanjem znanja o multikulturni evropski družbi ter o njenih glavnih socialnih, ekonomskih in političnih prelomnicah;
2. z umeščanjem nacionalne v evropsko kulturno identiteto;
3. s spodbujanjem medkulturnega dialoga in strpnosti;
4. z razvijanjem kulture dialoga z upoštevanjem in spoštovanjem drugačnih pogledov in stališč in z zagovarjanjem svojih pogledov in stališč in argumentov zanje;
5. z razvijanjem pripravljenosti za premagovanje predsodkov in stereotipov;
6. z razvijanjem in spodbujanjem pozitivnega odnosa do demokracije, do spoštovanja človekovih pravic, enakosti in do odgovornega in kritičnega državljanstva;
7. s poznavanjem temeljnih mednarodnih dokumentov, v katerih so zapisane in opredeljene pravice človeka in državljana;
8. s poznavanjem preteklih in sodobnih dogodkov in trendov v slovenski, evropski in svetovni zgodovini;
9. s poznavanjem ciljev različnih socialnih in političnih gibanj;
10. s poznavanjem evropske integracije in struktur Evropske unije;
11. z razumevanjem in spoštovanjem različnih ver in etničnih skupin;

12. s spoštovanjem demokratičnih načel in s pripravljenostjo sodelovanja v demokratičnem parlamentarnem sistemu.

2.4.7 Samoiniciativnost in podjetnost

Samoiniciativnost in podjetnost se spodbuja pri pouku zgodovine s spodbujanjem inovativnosti, ustvarjalnosti, v aktivnem sodelovanju v raznih projektih in s prizadevanjem za doseganje skupnih ciljev ter s prepoznavanjem in uresničevanjem različnih priložnosti v zasebne, poklicne oz. poslovne namene, z razvijanjem sposobnosti načrtovanja, organizacije in vodenja projektov npr. pri sodelovalnem učenju, s spodbujanjem motivacije in odločenosti za doseganje ciljev.

2.4.8 Kulturna zavest in izražanje

Kulturno zavest lahko pri pouku zgodovine spodbujamo:

1. z oblikovanjem zavesti o lokalni, nacionalni in evropski kulturni dediščini;
2. s spodbujanjem pozitivnega odnosa do lokalne, nacionalne in evropske kulturne dediščine;
3. s spodbujanjem pozitivnega odnosa o pomenu ohranjanja in varovanja kulturne dediščine;
4. s spodbujanjem spoštovanja do kulturne različnosti in medkulturnega dialoga.

3 CILJI IN VSEBINE

Učni načrt vpeljuje delitev znanj, ki izhajajo iz splošnih in tematskih ciljev ter jedrnih vsebin, na **splošna znanja in posebna znanja**. Splošna znanja so znanja, ki so potrebna za splošno izobrazbo in so namenjena vsem dijakom in dijakinjam, zato jih mora učitelj/ica obvezno obravnavati. Posebna znanja pa so opredeljena kot dodatna ali poglobljena znanja, zato jih učitelj/ica obravnava glede na zanimanje in zmožnosti dijakov in dijakinj. V učnem načrtu so splošna znanja, izražena v tematskih ciljeh in jedrnih vsebinah zapisana v okviru obveznih širših tem s pokončnim tiskom, posebna znanja, izražena v tematskih ciljeh in jedrnih vsebinah v okviru izbirnih širših tem, pa so zapisana s poševnim tiskom.

3.1 Prazgodovina, stari vek

3.1.1 Obvezne širše teme (80 % razpoložljivih učnih ur)

3.1.1.1 Zakaj je pomembna zgodovina?

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- pojasnijo, kaj preučuje zgodovina;
- ponazorijo in ocenijo pomen različnih vrst zgodovinskih virov za zgodovino;
- sklepajo in utemeljijo, kako sta se skozi zgodovino spreminjala zgodovinski čas in prostor;
- sklepajo in utemeljijo pomen znanja zgodovine za današnji čas;
- razložijo multiperspektivni pogled na zgodovinsko dogajanje;
- ugotavljajo vzroke za nastanek različnih zgodovinskih interpretacij posameznih zgodovinskih dogodkov, pojavov ali procesov;
- seznanijo se z učbenikom in s temeljno zgodovinsko terminologijo in ju znajo uporabljati;
- seznanijo se z dostopnostjo zgodovinskih virov in znajo razlikovati med zgodovinsko literaturo in zgodovinskimi viri;
- seznanijo se z vlogo knjižnic, arhivov, muzejev in IKT glede uporabe zgodovinske literature in virov;
- v povezavi s šolsko knjižnico spoznajo pomen različnih leksikonov, enciklopedij, zgodovinskih atlasov, spletnih programov za iskanje literature kot je npr. COBISS/OPAC, uporabnih spletnih iskalnikov (npr. Google) in spletnih strani z zgodovinsko vsebino in se jih naučijo uporabljati;
- razlikujejo med objektivnim dejstvom oz. dokazom ter subjektivnim mnenjem oz. interpretacijo ter se glede na to učijo kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz različnih zgodovinskih virov in literature.

Vsebine:

- 1) Kaj preučuje zgodovina?
- 2) Pomen zgodovinskih virov.
- 3) Zgodovinski čas in prostor.
- 4) Razvoj zgodovinske misli.
- 5) Pomen zgodovine za današnji čas.

Ključni koncepti oz. ideje:

Zgodovina, zgodovinski viri in literatura, citiranje, pomožne zgodovinske vede, koledar, periodizacija, multiperspektivizem, interpretacija zgodovine.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:¹

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znaajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.1.1.2 Od mestnih držav do prvih imperijev

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- pojasnijo, po katerih lastnostih se človek razlikuje od živali;
- razložijo pojem neolitske revolucije;
- sklepajo o naravnih in gospodarskih temeljih življenja;
- analizirajo okoliščine in vzroke družbenega in političnega organiziranja prvih človeških družb;
- primerjajo oblike državnih organizacij in oblik vladanja v starem veku;
- primerjajo načine urejanja odnosov med državami, med vladarji in vladajočimi na eni strani in med ljudstvom na drugi strani;
- umestijo ključne dogodke, pojave in procese iz obdobja prazgodovine in starega veka v ustrezen zgodovinski čas in prostor;

---

¹ Pri vsaki širši temi so označene tudi možne medpredmetne povezave z oznako tem oz. sklopov iz učnih načrtov drugih predmetov, in sicer s pokončnim tiskom. Posebej pa so označene tudi kroskurikularne teme zlasti pri knjižno informacijskih znanjih in informatiki in to s poševnim podčrtanim tiskom. Označene medpredmetne povezave ali kroskurikularne teme nakazujejo le možnosti, ki niso obvezujoče, seveda pa so možne tudi različne druge medpredmetne povezave ali povezave prek kroskurikularnih tem po strokovni presoji profesorjev.

- učijo se brati zgodovinske zemljevide, analizirajo simbole v legendah zemljevidov in na zemljevidih;
- umestijo zgodovinske dogodke, pojave in procese v ustrezen zgodovinski čas s pomočjo obstoječih zgodovinskih trakov ali pa jih izdelajo sami;
- razvijajo spretnosti zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature;
- oblikujejo samostojne zaključke, mnenja in stališča;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjene kulturne dediščine iz obdobja prazgodovine in starega veka v različnih arheoloških parkih, muzejskih zbirkah ipd.

Vsebine:

a) Človekovi začetki

- 1) Pojav človeka.
- 2) Neolitska revolucija.

b) Prve visoke kulture

- 1) »Rodovitni polmesec«: nove ideje, nova odkritja (začetki obdelave kovin, prva mesta).
- 2) Prve civilizacije ob velikih rekah (študijski primer).
- 3) Prve civilizacije na tleh današnje Evrope (študijski primer).

c) Grki in Rimljani

- 4) Grška polis: Atene, Sparta.
- 5) Imperij Aleksandra Makedonskega.
- 6) Rim: od mestne države do prestolnice imperija.
- 7) Značilnosti, razvoj in spremembe v organizaciji rimske družbe.
- 8) Vzpon in propad rimskega imperija.

Ključni koncepti, ideje:

Različne oblike gospodarstva: lov, nabiralništvo, poljedelstvo, živinoreja, obrt, trgovina; različne oblike državne organizacije: monarhija, republika, mestna država; ideja imperija; različne oblike vladavin: teokracija, aristokracija, demokracija; družbena hierarhija; sužnjelastniška družba.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Biologija: Evolucija,

Geografija: Nastanek in zgradba Zemlje.

3.1.1.3 Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo značilnosti načinov življenja v posameznih obdobjih kamene dobe;
- primerjajo značilnosti gospodarskih, družbenih in kulturnih dosežkov ljudstev iz posameznih obdobjev kovinskih dob na Slovenskem;
- analizirajo značilnosti ohranjenih mitov in arheoloških najdb, ki povezujejo grško civilizacijo z današnjim slovenskim ozemljem;
- primerjajo značilnosti življenja v rimskih mestih in na podeželju ter med provincami na tleh današnje Slovenije in Rimom;
- analizirajo značilnosti rimskega kulturnega izročila od umetnosti do odlomkov del piscev, ki jih povezujejo z današnjim slovenskim ozemljem;
- umestijo ključne dogodke, pojave in procese iz obdobja prazgodovine in rimskega obdobja v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- učijo se brati zgodovinske zemljevide, analizirajo simbole v legendah zemljevidov in na zemljevidih;
- umestijo zgodovinske dogodke, pojave in procese v ustrezen zgodovinski čas s pomočjo obstoječih zgodovinskih trakov ali pa jih izdelajo sami;
- razvijajo spretnosti zbiranja in izbiranja ter kritične presoje vrednosti in uporabnosti informacij iz izbranih zgodovinskih virov in literature;
- oblikujejo samostojne zaključke, mnenja in stališča;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih vrstah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjene kulturne dediščine iz obdobja prazgodovine in rimskega obdobja na tleh današnje Slovenije v različnih arheoloških parkih, muzejskih zbirkah ipd.

Vsebine:

a) Prazgodovina

- 1) Sledi paleolitskih in mezolitskih kultur.

- 2) Prvi poljedelci.
- 3) Sijaj bronaste dobe.
- 4) Halštatska kultura.
- 5) Kelti in latensko obdobje.

b) Grki in Rimljani

- 1) Sledi grške civilizacije med mitom in resnico.
- 2) Rimljani zasedejo današnje slovensko ozemlje.
- 3) Rimska mesta.
- 4) Rimsko podeželje.
- 5) Rimsko kulturno izročilo.

Ključni koncepti, ideje:

Periodizacija prazgodovine, antično grško kulturno izročilo, antično rimsko kulturno izročilo.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Biologija: Evolucija,

Geografija: Nastanek in zgradba Zemlje.

3.1.2 Izbirne širše teme (20 % razpoložljivih učnih ur)

3.1.2.1 Stičišča kultur

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo možnosti in značilnosti gospodarskega, družbenega, političnega in kulturnega razvoja izbranega kulturnega območja oz. ljudstva;
- raziščejo možnosti vzpostavljanja kulturnih stikov med posameznimi ljudstvi in območji ter predstavijo dokaze, da so takšni stiki obstajali;
- izbrano civilizacijo umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja svetovne kulturne dediščine.

Vsebine:

a) Gospodarski, družbeni, politični in kulturni razvoj:

- 1) Indija (dravidska, vedska civilizacija).
- 2) Kitajska od dinastije Shang do dinastije Qin.
- 3) Amerika (graditelji gomil, Nazca, Olmeki, Maji).

b) Stiki med civilizacijami (Življenje v miru, življenje v vojni):

- 1) Trgovski stiki.
- 2) Izmenjava idej.
- 3) Vojne.

Ključni koncepti, ideje:

Kultura, civilizacija, kulturni stiki.

Medpredmetne povezave, krokurikularne teme:

- Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

- Informatika: Predstavitev informacij.

Sociologija: Identiteta in kultura

3.1.2.2 Umetnost in vsakdanje življenje

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo umetnostne in arhitekturne dosežke v posameznih obdobjih prazgodovine in starega veka;
- sklepajo o vzrokih za pojav umetnosti;
- z različnih perspektiv preiščejo značilnosti iz zgodovine vsakdanjega življenja;
- primere iz vsakdanjega življenja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- umetniške stvaritve umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;

- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja kulturne dediščine kultur starega veka.

Vsebine:

a) Začetki umetnosti v prazgodovini:

- 1) Rojstvo umetnosti v mlajšem paleolitiku.
- 2) Megalitski kulturni spomeniki.

b) Egipčansko, grško, helenistično in rimsko kulturno izročilo:

- 1) Pisava.
- 2) Odsev zgodovinskega dogajanja v umetnosti in književnosti.
- 3) Začetki gledališča.
- 4) Arhitekturni spomeniki starega sveta.

c) Zgodovina vsakdanjega življenja

- 1) Vsakdanjik kmetov, obrtnikov, trgovcev, plemičev, vladarjev.
- 2) Naselbine: vasi, mesta. Bivališča.
- 3) Preskrba z vodo in hrano.
- 4) Osebna higiena. Oblačila.

Ključni koncepti, ideje:

Umetnost, mecenstvo, mentorstvo, naselbine, bivališča, osebna higiena, oblačila.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Umetnostna zgodovina: Prazgodovinska umetnost, Umetnost starega veka – umetnost starih civilizacij, Umetnost starega veka – antična umetnost.

Sociologija: Identiteta in kultura.

Slovenščina: Antična književnost, Biblija in književnost Starega Orienta.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.1.2.3 Znanost in vsakdanje življenje

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo izume in dosežke na področju znanja in védenja v posameznih obdobjih prazgodovine in starega veka;
- sklepajo o vzrokih za pojav znanosti;
- primerjajo vzroke za pojav prava ter značilnosti med običajnim in zapisanim pravom;
- primerjajo značilnosti pravnih določil izbranih zakonikov;
- razložijo pojmovanje človekovih pravic v starem veku in danes;
- z različnih perspektiv preiščejo značilnosti iz zgodovine vsakdanjega življenja;
- primere iz vsakdanjega življenja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- znanstvene dosežke umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja kulturne dediščine kultur starega veka.

Vsebine:

a) Začetki znanosti v prazgodovini:

1) Začetki znanosti: koledar, obdelava kamna in kovin.

b) Egipčansko, grško, helenistično in rimsko kulturno izročilo:

1) Značilnosti znanosti, vrste znanstvenih panog (matematika, astronomija, medicina).

2) Znanosti izstopijo iz službe religiji.

3) Šolstvo, prve akademije.

c) Razvoj prava:

1) Prvi zakoni in zakoniki pri visokih kulturah starega vzhoda.

2) Pravo pri Grkih in Rimljanih.

d) Zgodovina vsakdanjega življenja

1) Promet in ceste.

2) Skrb za javni red.

3) Zdravstvo.

Ključni koncepti, ideje:

Znanost, običajno zapisano pravo, človekove pravice, mirovna pogodba.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Umetnostna zgodovina: Prazgodovinska umetnost, Umetnost starega veka – umetnost starih civilizacij, Umetnost starega veka – antična umetnost.

Sociologija: Identiteta in kultura. Družbene različnosti in neenakosti.

Slovenščina: Antična književnost, Biblija in književnost Starega Orienta.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.1.2.4 Od boja za preživetje do razvite obrti in trgovine

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- opišejo in primerjajo oblike gospodarskega življenja v posameznih izbranih prazgodovinskih kulturah in pri civilizacijah starega sveta;

- na izbranih primerih preiščejo vpliv naravnih danosti in naravnih virov na oblike gospodarskega življenja ter na pridobivanje temeljnih življenjskih potrebščin in ustvarjanje zalog ter dobrin za življenje in menjavo;

- primere iz vsakdanjega življenja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;

- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;

- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;

- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;

- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;

- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja kulturne dediščine.

Vsebine:

a) Začetki gospodarskega življenja:

- 1) Lov in nabiralništvo.
- 2) Poljedelstvo in živinoreja.
- 3) Prvi obrtniki.

b) Namakalno poljedelstvo:

- 1) Na primeru Mezopotamije ali Egipta - (študijski primer).

c) Obrt (izbrani študijski primer):

- 1) Značilnosti obrti (na izbranem študijskem primeru ene od civilizacij starega veka).
- 2) Obrt v rimskem imperiju.

č) Trgovina in promet:

- 1) Začetki in razvoj trgovine.
- 2) Prometne povezave in trgovanje.
- 3) Kolonije.
- 4) Grška trgovina med polis in kolonijami.
- 5) Trgovina v rimskem imperiju.

Ključni koncepti, ideje:

Gospodarstvo, obrt, trgovina, denar, kolonija.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

- Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

- Informatika: Predstavitev informacij.

3.2 Srednji vek, doba humanizma in renesanse, doba absolutizma, začetki industrializacije

3.2.1 Obvezne širše teme (80 % razpoložljivih učnih ur)

3.2.1.1 Različni modeli vladanja

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- navedejo vzroke za razpad rimskega imperija in ocenijo posledice za evropski in sredozemski prostor;
- sklepajo o značilnostih posameznih modelov vladanja in jih primerjajo z današnjimi;
- ocenijo obseg udeležbe različnih družbenih slojev in razredov (oz. stanov) pri vladanju oz. odločanju;
- analizirajo značilnosti stanovske družbe in sklepajo o njenih spremembah v posameznih obdobjih;
- z različnih perspektiv analizirajo okoliščine za nastanek različnih modelov vladanja;
- primerjajo reformne poskuse posameznih evropskih vladarjev ter presodijo, v kolikšni meri so bili uspešni;
- različne modele vladanja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja.

Vsebine:

a) Od razpada zahodnega dela rimskega cesarstva do stanovskih monarhij:

- 1) Razpad rimskega imperija.

2) Frankovska monarhija in oblikovanje fevdalne družbe.

b) Med posvetno in cerkveno oblastjo:

1) Oblikovanje stanovskih monarhij in stanovska družbena struktura.

2) Italijanske mestne države.

3) Papeška država.

4) Boj za oblast med papeži in cesarji.

c) Med absolutizmom in parlamentarizmom:

1) Nizozemska osvobodilna vojna in začetki parlamentarne države.

2) Anglija med absolutizmom in parlamentarno državo.

3) Uspehi in neuspehi absolutnih monarhij.

4) Vpliv razsvetljenskih idej na reformne poskuse v posameznih absolutnih monarhijah.

Ključni koncepti, ideje:

Ideja cesarstva, stanovska monarhija, stanovska družba, mestna država, papeška država, boj za investituro, absolutizem, parlamentarizem, razsvetljeni absolutizem.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Odločanje v skupnosti.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.2.1.2 Etnične, družbene in gospodarske spremembe

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- pojasnijo etnične, gospodarske in družbene spremembe, ki jih povzroči srednjeveška kolonizacija;
- sklepajo o vzrokih in pogojih za velika geografska odkritja;
- primerjajo prednosti ter slabosti velikih geografskih odkritij za Evropo in za ostali svet;
- ocenijo pomen humanizma in renesanse za nadaljnji zgodovinski razvoj;
- utemeljijo trditev, da je bilo 18. stoletje tudi stoletje novih idej in izumov;

- ključne etnične, družbene in gospodarske spremembe umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja evropske in svetovne kulturne dediščine;
- razvijajo pozitiven odnos do spoštovanja različnosti in drugačnosti ver, kultur oz. multikulturalnosti;
- razvijajo odprtost do novih idej in do premagovanja stereotipov in predsodkov.

Vsebine:

a) Srednjeveška kolonizacija, velika geografska odkritja:

- 1) Srednjeveška kolonizacija.
- 2) Ali so Evropejci odkrili preostali svet?
- 3) Pomembna geografska odkritja in oblikovanje kolonialnih imperijev.
- 4) Menjava dobrin in idej.
- 5) Trgovina s sužnji.

b) Doba humanizma, renesanse in reformacije, razsvetljenstvo:

- 1) Kaj je renesansa, kaj pomeni izraz »renesančni človek«?
- 2) Odsev zgodovinskega dogajanja v renesančni umetnosti.
- 3) Razvoj znanosti v času renesanse.
- 4) Humanizem in humanistični misleci.
- 5) Šolstvo, tisk, širjenje pismenosti.
- 6) Reformacija.
- 7) Katoliška in protestantska Evropa.
- 8) Izvori in značilnosti razsvetljenskih idej in njihovi avtorji.

c) Gospodarski razvoj:

- 1) Avtarkično gospodarstvo v okviru zemljiškega gospostva.
- 2) Srednjeveška kolonizacija in vpliv na gospodarstvo.
- 3) Napredek v kmetijstvu.
- 4) Srednjeveška mesta.
- 5) Gospodarski razvoj na podeželju.

- 6) Zgodnji kapitalizem.
- 7) Merkantilizem in fiziokratizem.
- 8) Začetki industrializacije v Angliji.

Ključni koncepti, ideje:

Kolonizacija, avtarkično gospodarstvo, stanovska družba, geografska odkritja, kolonialni imperiji, humanizem in renesansa, kapitalizem, reformacija, razsvetljenstvo, industrijska revolucija, industrializacija.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Religija in verovanjski sistemi.

Slovenščina: Književnost srednjega veka v Evropi in na Slovenskem, Renesansa, Slovenska reformacija, protireformacija, barok, Slovensko ljudsko slovstvo.

Umetnostna zgodovina: Umetnost srednjega veka, Umetnost novega veka.

Ekonomija: Temeljni ekonomski pojmi in procesi/Produksijska funkcija – Analiza

Transformacijske krivulje: Tehnični napredek; Temelji makroekonomije/Denar in finančne institucije: Zgodovinski razvoj denarja, Funkcije in oblike denarja; Svetovno gospodarstvo/Periodizacija gospodarskega razvoja: Nastanek tržnega gospodarstva, Prva industrijska revolucija.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.2.1.3 Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- opredelijo obseg naselitve Alpskih Slovanov v Vzhodne Alpe ter primerjajo prvi in drugi val naselitve;
- analizirajo gospodarske, družbene in politične značilnosti prvih državnih tvorb Alpskih Slovanov;

- sklepajo o značilnostih ter posledicah pokristjanjevanja Alpskih Slovanov;
- raziščejo značilnosti etničnega, ozemeljskega, gospodarskega in družbenega razvoja zgodovinskih dežel, v katerih so živeli tudi Slovenci;
- pojasnijo kako je zgodovinsko dogajanje vplivalo na kulturno ustvarjanje;
- primerjajo prednosti in slabosti uvajanja razsvetljskih reform na Slovenskem;
- ključne dogodke, pojave in procese iz srednjveške in novoveške narodne zgodovine umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do slovenske narodne identitete;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja slovenske kulturne dediščine:

Vsebine:

a) Med Alpskimi Slovani v Vzhodnih Alpah:

- 1) Naselitev Alpskih Slovanov v Vzhodne Alpe.
- 2) Nastanek in značilnosti kneževin Alpskih Slovanov (Karantanija, Karniola).
- 3) Pokristjanjevanje in vključitev v zahodnoevropski kulturni prostor.

b) Slovenski prostor in začetki zgodovinskih dežel:

- 1) Vzpon rimsko-nemškega cesarstva.
- 2) Oblikovanje zgodovinskih dežel.
- 3) Fevdalne rodbine in oblikovanje dinastičnih teritorijev.
- 4) Mesta, podeželje.
- 5) Kulturni razvoj na Slovenskem.

c) Habsburška monarhija in Slovenci:

- 1) Turški vpadi in modernizacija habsburške monarhije.
- 2) Položaj kmeta, kmečki upori.
- 3) Vloga in pomen reformacije.
- 4) Protireformacija in odsev zmage katoliške cerkve v baročni umetnosti na Slovenskem.
- 5) Začetki manufaktur in založništva.

Ključni koncepti, ideje:

Zgodnjesrednjeveške kneževine, pokristjanjevanje, rimsko-nemško cesarstvo, zgodovinske dežele, dinastični teritoriji, zgodnji kapitalizem, kmečki upori, humanizem in renesansa, reformacija in protireformacija.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Religija in verovanjski sistemi.

Slovenščina: Književnost srednjega veka v Evropi in na Slovenskem, Renesansa, Slovenska reformacija, protireformacija, barok, Slovensko ljudsko slovstvo.

Umetnostna zgodovina: Umetnost srednjega veka, Umetnost novega veka.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.2.2 Izbirne širše teme (20 % razpoložljivih učnih ur)

3.2.2.1 Stičišča kultur

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- *preiščejo značilnosti gospodarskega, družbenega, političnega in kulturnega razvoja izbranega območja oz. kulture;*
- *preiščejo in sklepajo o odnosih izbranega območja oz. kulture z zahodnim svetom;*
- *ključne družbene, gospodarske, politične in kulturne spremembe izbrane kulture ali območja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;*
- *razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;*
- *oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;*
- *razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;*

- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja evropske in svetovne kulturne dediščine;
- razvijajo pozitiven odnos do spoštovanja različnosti in drugačnosti ver, kultur oz. spoznajo pomen multikulturalnosti in medkulturnega dialoga in strpnosti;
- razvijajo odprtost do novih idej in do premagovanja stereotipov in predsodkov.

Vsebine:

- 1) Rusija.
- 2) Vikingi.
- 3) Arabci.
- 4) Bizanc.
- 5) Mongoli.
- 6) Osmani.
- 7) Črna Afrika.
- 8) Kitajska.
- 9) Amerika.
- 10) Japonska.
- 11) Indokitajska.

Ključni koncepti, ideje:

Odnosi z zahodnim svetom, civilizacija, kultura, religija.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Umetnostna zgodovina: Umetnost srednjega veka, Umetnost novega veka.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.2.2.2 Umetnost srednjega in novega veka ter vsakdanje življenje

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo umetnostne dosežke v posameznih obdobjih srednjega in novega veka;
- s pomočjo umetniških del z zgodovinskih ozadjem (arhitekturnih, slikovnih, likovnih, glasbenih) ter bivalne in oblačilne kulture razložijo značilnosti vsakdanjega življenja na gradovih, v mestih in na podeželju;
- umetniške stvaritve umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja kulturne dediščine srednjega in novega veka.

Vsebine:

1) Umetnost (književnost, slikarstvo, glasba, arhitektura) kot vir za preučevanje življenja različnih družbenih slojev v obdobju:

- srednjega veka,
- humanizma in renesanse,
- baroka,
- razsvetljenstva,
- neoklasicizma,
- romantike in bidermajerja in
- realizma.

2) Položaj umetnikov v posameznih obdobjih.

3) Oblačilna kultura.

4) Bivanjska kultura.

Ključni koncepti, ideje:

Romanika, gotika, humanizem, renesansa, barok, razsvetljenstvo, neoklasicizem, romantika in bidermajer, realizem, mecenstvo.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Slovenščina: Književnost srednjega veka v Evropi in na Slovenskem, Renesansa, Slovenska reformacija, protireformacija, barok, Slovensko ljudsko slovstvo, Književnost evropske romantike, Književnost evropskega realizma in naturalizma.

Umetnostna zgodovina: Umetnost srednjega veka, Umetnost novega veka. Umetnost 19. in 20. stoletja.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znaajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.
Informatika: Predstavitev informacij.

3.2.2.3 Razvoj znanosti in tehnike v srednjem in novem veku, začetki industrializacije

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- opišejo tehnične izboljšave in izume srednjega in novega veka ter v času prve industrijske revolucije ter njihov dolgoročni vpliv na razvoj in življenje ljudi (mesta, prebivalstvo);
- pojasnijo odločujoč vpliv znanosti na razvoj začetkov industrije in gospodarstva;
- analizirajo vpliv izumov na razvoj posameznih vrst prometa;
- razložijo pojme: vojna, vojska, orožje, taktika, obleganje ter ovrednotijo posledice vojn;
- poimenujejo pomembne slovenske znanstvenike, opišejo življenje in delo enega izmed slovenskih znanstvenikov;
- znanstvene dosežke umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja kulturne dediščine kultur srednjega in novega veka.

Vsebine:

- 1) Tehnične izboljšave in izumi srednjega veka.
- 2) Iznajdbe iz obdobja humanizma in renesanse.
- 3) Izumi in začetki industrializacije.
- 4) Kako so izumi vplivali na promet?
- 5) Vojskovanje, orožje.
- 6) Delovanje učenjakov na slovenskih tleh..

Ključni koncepti, ideje:

Industrializacija, promet, svetovne razstave, vojskovanje, orožje.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Ekonomija: Temeljni ekonomski pojmi/Produkcijška funkcija – analiza, Transformacijske krivulje: Tehnični napredek; Svetovno gospodarstvo/Periodizacija gospodarskega razvoja: Prva industrijska revolucija.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.2.2.4 Od srednjeveških obrtnikov in trgovcev do podjetnikov

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- z različnih zornih kotov primerjajo značilnosti življenja na gradovih, v mestih in na podeželju (agrarno in neagrarno prebivalstvo);
- pojasnijo srednjeveško in novoveško trgovanje ter primerjajo srednjeveške in današnje sejme;
- primerjajo nekdanjo in današnjo borzo ter preiščejo razvoj bančništva in posojilnic;
- raziščejo vlogo cehov ter pozitivne in negativne značilnosti njihove proizvodnje;
- razložijo vpliv zgodnje kapitalistične proizvodnje na podeželje in mesta;
- analizirajo spremembe, ki so jih prinesle reforme razsvetljenih absolutistov na podeželje in v mesta;
- analizirajo vzroke in vplive prve in druge industrijske in znanstveno tehnološke revolucije;
- preiščejo življenje in delo enega od znanih slovenskih podjetnikov v 19. stoletju (študijski primer);
- ključne dogodke in pojave umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;

- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo odgovoren in pozitiven odnos do ohranjanja kulturne dediščine srednjega in novega veka;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic.

Vsebine:

- 1) Gospodi in podložniki.
- 2) Od srednjeveškega trgovca do trgovca novega veka.
- 3) Od prvih bankirjev do borz.
- 4) Med cehovskimi mojstri, založniki in lastniki manufaktur.
- 5) Kako je razsvetljeni absolutizem vplival na razvoj gospodarstva?
- 6) Začetki industrializacije.
- 7) Slovenski podjetniki do 19. stoletja: njihovo življenje in delo (študijski primer).

Ključni koncepti, ideje:

Fevdni odnosi, fevdalni odnosi, cehi, založništvo, manufakture, razsvetljeni absolutizem, razsvetljenstvo, industrializacija, podjetništvo.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Slovenščina: Književnost srednjega veka v Evropi in na Slovenskem, Renesansa, Slovenska reformacija, protireformacija, barok, Slovensko ljudsko slovstvo.

Umetnostna zgodovina: Umetnost srednjega veka, Umetnost novega veka.

Ekonomija: Temelji mikroekonomije/Nepopolna konkurenca, Stvarnost nepopolne konkurence; Svetovno gospodarstvo/Periodizacija gospodarskega razvoja: Prva industrijska revolucija.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3 19., 20. in začetek 21. stoletja

3.3.1 Ovezne širše teme (80 % razpoložljivih učnih ur)

3.3.1.1 Vzpon meščanstva in uveljavitev parlamentarizma

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo razsvetljske ideje o enakosti in ocenijo dosežke ameriških revolucionarjev;
- analizirajo dosežke francoske revolucije s stališča razsvetljskih zahtev po enakosti;
- analizirajo in ocenijo dosežke meščanstva in njegovih gibanj za enakost v 19. stoletju;
- primerjajo različne razvojne faze parlamentarizma v 19. stoletju;
- primerjajo značilnosti različnih političnih strank;
- ključne dogodke in pojave umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije.

Vsebine:

- 1) Razsvetljske ideje o enakosti.
- 2) Ameriška revolucija.
- 3) Francoska revolucija.
- 4) Napoleonova diktatura (konec starega režima in stanovske ureditve družbe).
- 5) Značilnosti meščanske družbe.
- 6) Liberalna gibanja in meščanske revolucije v 19. stoletju.
- 7) Uveljavitev ustavnega reda in parlamentarizma.
- 8) Nastanek modernih političnih strank.

Ključni koncepti, ideje:

Revolucija, človekove pravice, diktatura, restavracija, liberalizem, konservativizem, klerikalizem, volilna pravica, ustava, parlamentarizem, politične stranke.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Družbene različnosti in neenakosti, Odločanje v skupnosti.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znaajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.1.2 Nemirne vode: od nacionalnih gibanj do prve svetovne vojne

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo posamezna nacionalna gibanja;
- ocenijo dosežke posameznih nacionalnih gibanj;
- primerjajo razvoj in uspeh oz. neuspeh posameznih nacionalnih držav (študija primera);
- raziščejo vzroke in posledice imperializma;
- ključne dogodke in pojave umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije.

Vsebine:

1) Nacionalna gibanja v 19. stoletju.

- 2) Nacionalne države in njihova vloga v evropskem prostoru.
- 3) Tekmovanje med državami in odkrivanje »neodkrita sveta«.
- 4) Temelji imperializma in kolonialna politika.
- 5) Delitev sveta in posledice kolonializma.
- 6) Krizna žarišča in pot v svetovno vojno.

Ključni koncepti, ideje:

Nacionalno gibanje, nacionalizem, šovinizem, nacionalna država, realna politika, kolonializem/imperializem, pax britanica, sistem zvez, krizno žarišče.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.1.3 Slovensko nacionalno oblikovanje

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- raziščejo posamezne etape nacionalnega oblikovanja;
- ocenijo dosežke posameznih obdobjev glede na aktualen položaj slovenskega naroda;
- primerjajo značilnosti različnih političnih strank in političnih konceptov;
- raziščejo gospodarski položaj slovenskih dežel;
- ključne dogodke in pojave iz slovenske zgodovine 19. stoletja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;

- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije;
- razvijajo pozitiven odnos do oblikovanja slovenske narodne identitete in razvoja državnosti.

Vsebine:

a) Razvoj slovenske narodne zavesti:

- 1) Začetki slovenskega nacionalnega oblikovanja konec 18. stoletja.
- 2) Ideje slovenskih izobražencev v prvi polovici 19. stoletja.
- 3) Marčna revolucija.
- 4) Spremembe v času ustavne dobe.
- 5) Krepitev nacionalne zavesti v drugi polovici 19. stol. in češki vplivi.
- 6) Nastanek političnih strank.
- 7) Novi politični koncepti ob koncu stoletja.

b) Gospodarski razvoj:

- 1) Slovenci in industrializacija.
- 2) Gospodarski razvoj v drugi polovici 19. stol.
- 3) Položaj posameznih družbenih skupin: kmetje, delavci, meščanstvo.
- 4) Agrarna kriza in izseljevanje.

Ključni koncepti, ideje:

Liberalni in konservativni krogi, ilirizem, politični program, slogaštvo, nacionalizem, germanizacija, izseljevanje, slovenske politične stranke/tabori, jugoslovanska ideja.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Slovenščina: Razsvetljenstvo v slovenski književnosti, Romantika na Slovenskem, Medromatiko in realizmom na Slovenskem.

Umetnostna zgodovina: Umetnost 19. in 20. stoletja.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.1.4 Razvoj demokracije

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo različne oblike demokratičnih ureditev v zgodovini človeštva;
- analizirajo/ocenijo dosežke v razvoju demokracije v posameznih obdobjih;
- analizirajo vzroke za pojav totalitarnih sistemov ter njihove posledice za demokratično ureditev v Evropi in svetu;
- raziščejo posledice razširitve demokracije po padcu berlinskega zidu;
- analizirajo in ocenijo uspeh demokratičnih procesov danes;
- ključne dogodke, pojave in procese umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu vzpostavljanja in ohranjanja medkulturnega dialoga in tolerance.

Vsebine:

- 1) Razsvetljenska ideja o treh vejah oblasti in razvoj demokracije do 20. stoletja (antična demokracija, razsvetljenstvo, razvoj v 19. stol.).
- 2) Demokratični sistemi med obema vojnoma v 20. stoletju.
- 3) Totalitarni sistemi: fašizem, nacionalsocializem, boljševizem.
- 4) Širitev demokracije po padcu berlinskega zidu v Evropi in v svetu.
- 5) Problemi demokratične ureditve v sodobnem svetu.

Ključni koncepti, ideje:

Demokracija, tri veje oblasti, ustava, diktatura, totalitarizem.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Odločanje v skupnosti, Izzivi sodobnega sveta, Množični mediji in komunikacije.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znaajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.
Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.1.5 Sodelovanje in konflikti v 20. stoletju

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- raziščejo korenine za pojav blokvske delitve sveta;
- primerjajo življenje med hladno vojno v različnih blokih;
- raziščejo in primerjajo različne konflikte, ki jih je povzročila hladna vojna;
- raziščejo različne oblike političnega, gospodarske in kulturnega povezovanja sveta po drugi svetovni vojni;
- analizirajo vpliv gospodarstva na povezovanje v Evropi;
- primerjajo različna obdobja evropske integracije ter ocenijo njihovo uspešnost;
- analizirajo različne oblike povezovanja tretjega/nerazvitega sveta od druge svetovne vojne dalje;
- raziščejo različne cilje in oblike terorizma ter poglede nanj;
- ključne dogodke, pojave in procese umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti in demokracije;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu vzpostavljanja in ohranjanja medkulturnega dialoga in tolerance.

Vsebine:

- 1) Prva in druga svetovna vojna – totalna vojna.
- 2) Hladna vojna – ne vojna in ne mir .
- 3) Protislovja hladne vojne.
- 4) Svetovno povezovanje (OZN).
- 5) Gospodarski razvoj in njegova nihanja.
- 6) EGS in začetki evropske integracije.
- 7) EU in njena širitev.
- 8) Spremembe in povezovanja v svetu (Afrika, Azija, Latinska Amerika).
- 9) Teroristična gibanja in njihov vpliv na svet.

Ključni koncepti, ideje:

Totalna vojna, svetovna vojna, hladna vojna, bipolarnost sveta, dekolonizacija, pomiritev, sodelovanje, evropska integracija.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Izzivi sodobnega sveta.

Ekonomija: Svetovno gospodarstvo, Slovensko gospodarstvo.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.1.6 Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- analizirajo in primerjajo položaj slovenskega naroda v različnih obdobjih/državah 20. stoletja;
- preiščejo in primerjajo reševanje mejnih problemov v različnih obdobjih;
- raziščejo okoliščine in dejavnike, ki so vodili do rojstva; samostojne države in vključevanja v evropsko integracijo;
- primerjajo položaj zamejcev, zdomcev in izseljencev;
- primerjajo položaj manjšin v Republiki Sloveniji;

- ključne dogodke, pojave in procese iz slovenske zgodovine 20. stoletja umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti, tolerance in demokracije;
- obsodijo primere množičnega kršenja človekovih pravic, a izpostavijo tudi pozitivne vplive znotraj slovenskega naroda in s sosednjimi narodi;
- razvijajo pozitiven odnos do slovenske narodne identitete in državnosti.

Vsebine:

a) Nacionalni položaj slovenskega naroda:

- 1) Položaj slovenskega naroda v prvi in drugi Jugoslaviji.
- 2) Položaj slovenskega naroda med drugo sv. vojno.
- 3) Komunistični prevzem oblasti.
- 4) Vzponi in padci na področju gospodarskega in kulturnega delovanja v drugi polovici 20. stoletja.

b) Osamosvojitve Slovenije

- 1) Kriza v Jugoslaviji v 80. letih.
- 2) Osamosvojitve Slovenije.
- 3) Mednarodno priznanje in povezovanje samostojne Slovenije.

c) Problemi meja:

- 1) Nova država po prvi svetovni vojni in problemi meja.
- 2) Urejanje mejnih sporov po drugi svetovni vojni.

č) Manjšine:

- 1) Zamejci, izseljenci, zdomci.
- 2) Manjšine na Slovenskem.

Ključni koncepti, ideje:

Manjšine, nacionalni problem, unitarizem, federalizem, osvobodilna vojna, državljanska vojna, revolucija, represija, diktatura, demokratizacija, osamosvojitvena vojna, državljanstvo, izseljenstvo.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Sociologija: Odločanje v skupnosti.

Geografija: Slovenci v zamejstvu in izseljenci.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.4.2 Izbirne širše teme (20 % razpoložljivih učnih ur)

3.3.2.1 Migracije prebivalstva v 19. in 20. stoletju

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo načine življenja na Daljnem vzhodu ter v Severni in Latinski Ameriki;
- raziščejo in primerjajo vzroke za migracije v različnih obdobjih 19. in 20. stoletja;
- primerjajo položaj političnih in ekonomskih migrantov;
- analizirajo posledice urbanizacije sodobnega sveta;
- primerjajo vplive migracij na tradicionalno družbo ter njene odzive na mešanje kultur;
- ključne dogodke, pojave in procese umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;

- razvijajo pozitiven odnos o pomenu spoštovanja človekovih pravic, enakosti, tolerance, demokracije in medkulturnega dialoga;

- obsodijo holokavst, množični kršenja človekovih pravic in zločine proti človeštvu.

Vsebine:

a) Stičišča kultur: Izvenevropski svet v 19. stoletju:

1) Daljni vzhod.

2) Severna in Latinska Amerika.

b) Iskanje boljšega življenja na prehodu iz 19. v 20. stoletje:

1) Preseljevanje Evropejcev.

2) Preseljevanje Azijcev.

c) Politične migracije med obema vojnama in po drugi svetovni vojni:

1) Iz Nemčije (Judje, protinacistično usmerjeni).

2) Iz vzhodne Evrope po 1945 zaradi komunizma; izgon Nemcev.

3) Na slovenskem ozemlju (fašizem na Primorskem, begunci po 2. sv. vojni).

4) Zaradi spremembe meja (študija primera npr. Indija itd.).

č) Ekonomske migracije v Evropi in svetu:

1) Od 60. let dalje v zahodno Evropo (iz Turčije, Jugoslavije, danes iz Afrike in Azije).

2) Iz Latinske Amerike v ZDA in Kanado.

3) Iz podeželja v mesta.

d) Multikulturalna družba:

1) Tradicionalno življenje priseljencev.

2) Mešanje kultur.

Ključni koncepti, ideje:

Migracije, ekonomska kriza, urbanizacija, izkoriščanje, globalizacija, državljanstvo, multikulturalna družba, trenja med kulturami, strpnost, terorizem.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Geografija: Slovenci v zamejstvu in izseljenci.

Sociologija: Izživi sodobnega sveta.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo

tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.2.2 Odmev 19. in 20. stoletja v kulturi

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo umetnostne dosežke v posameznih obdobjih 19. in 20. stoletja;
- s pomočjo izbranih umetniških del z zgodovinskih ozadjem (arhitekturnih, slikovnih, likovnih, glasbenih) ter bivalne in oblačilne kulture razložijo značilnosti vsakdanjega življenja v mestih in na podeželju;
- poiščejo pomembne umetnike, raziščejo njihovo življenje in delo (študijski primer);
- umetniške stvaritve umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos do varovanja okolja.

Vsebine:

1) *Umetnost (književnost, slikarstvo, glasba) kot vir za preučevanje življenja v obdobju:*

- v 19. stoletju,
- na prehodu v 20. stoletje,
- med vojnama,
- med vojno (prvo in drugo svetovno vojno),
- po drugi svetovni vojni.

2) *Od elitne do množične kulture.*

3) *Zdrav duh v zdravem telesu - razvoj športa.*

4) *Spreminjanje arhitekturnih slogov in bivališč skozi zgodovino (sodobna - varčna hiša, stanovanje - primerjava s preteklostjo).*

5) Znameniti slikarski, glasbeni, baletni ... umetniki 19. in 20. stoletja, njihovo življenje in delo(študijski primer iz slovenske in svetovne zgodovine).

Ključni koncepti, ideje:

umetniške zvrsti 19. in 20. stoletja, elitna in popularna kultura, šport, moderna arhitektura.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Umetnostna zgodovina: Umetnost 19. in 20. stoletja.

Slovenščina: Nova romantika.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znaajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.2.3 Znanost in tehnologija v 19. in 20. stoletju

Cilji širše teme:

Dijaki/-nje:

- primerjajo ključne izume in odkritja oz. posamezne stopnje industrijskega razvoja;
- ocenijo njihov vpliv na družbo in vsakdanje življenje;
- poiščejo pomembne izumitelje, raziščejo njihovo življenje in delo;
- raziščejo spremembe v izrabi prostega časa;
- analizirajo ekološke probleme in načine njihovega reševanja;
- ključne znanstvene in tehnološke novosti umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos do varovanja okolja.

Vsebine:

- 1) *Druga industrijska revolucija.*
- 2) *Napredek tehnike (tekoči trak, računalniki, robotizacija itd.).*
- 3) *Napredek znanosti (genetika itd.).*
- 4) *Poglobljene razlike med razvitim in nerazvitim svetom.*
- 5) *Naraščanje pomena izobrazbe.*
- 6) *Družbene spremembe.*
- 7) *Prosti čas.*
- 8) *Ekološki problemi in okoljevarstvena gibanja.*
- 9) *Pomembni izumitelji, njihovo življenje in delo (študijski primer iz slovenske in svetovne zgodovine).*

Ključni koncepti, ideje:

Tehnični napredek, razvoj znanosti, postindustrijska družba, ekološki problemi, trajnostni razvoj, izobraževanje, razviti/nerazviti svet.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Biologija: Ekologija.

Sociologija: Izzivi sodobnega sveta.

Ekonomija: Temelji mikroekonomije/Trg in konkurenca, Svetovno gospodarstvo/Sodobno tržno gospodarstvo: Druga industrijska revolucija, Tehnološki napredek in tretja industrijska revolucija.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

3.3.2.4 Dobre in slabe strani gospodarskega razvoja v 19. in 20. stoletju**Cilji širše teme:**

Dijaki/-nje:

- *pojasnijo gospodarske krize in gospodarske vzpone v 19. stoletju in do prve svetovne vojne ter njihov vpliv na vsakdanje življenje;*

- raziščejo značilnosti medvojnega gospodarstva;
- ovrednotijo pomen borz, denarništva in bančništva v 19. in 20. stoletju;
- pojasnijo značilnosti potrošniške družbe in njen vpliv na vsakdanje življenje;
- pojasnijo, v kolikšni meri so bile socialne dobrine dostopne vsem;
- raziščejo razpetost Slovencev med Jugovzhodno, Vzhodno in Zahodno Evropo;
- razložijo, kako se je spremenilo življenje in gospodarstvo v obdobju samostojne Slovenije in po vstopu v Evropsko unijo;
- ključne spremembe iz zgodovine načinov življenja in gospodarstva v času med obema vojnama, v medvojnem času in po drugi svetovni vojni umestijo v ustrezen zgodovinski čas in prostor;
- razvijajo spretnost zbiranja in izbiranja informacij iz različnih medijev, kritično presodijo njihovo uporabno vrednost;
- oblikujejo svoje zaključke, mnenja, stališča, interpretacije;
- analizirajo multiperspektivne zgodovinske vire in ob njih razvijajo sposobnost samostojnega izbiranja in odločanja;
- razvijajo sposobnost različnih oblik komunikacije;
- razvijajo socialne spretnosti pri različnih oblikah sodelovalnega učenja;
- razvijajo pozitiven odnos do pomena spoštovanja človekovih pravic, enakosti in tolerance in obsodijo njihovo kršenje;
- razvijajo pozitiven odnos do slovenske narodne identitete, državnosti in kulturne dediščine.

Vsebine:

- 1) Obdobje gospodarskih vzponov in povezovanje sveta.
- 2) Gospodarske krize in njihove socialne posledice.
- 3) Težave medvojnega gospodarstva (prva in druga svetovna vojna).
- 4) Uveljavitev potrošniške družbe po drugi svetovni vojni.
- 5) Socialne dobrine za vse na Slovenskem?
- 6) Slovenija med Zahodom, Vzhodom in Jugovzhodom.
- 7) Nove priložnosti v samostojni Sloveniji.

Ključni koncepti, ideje:

Gospodarske krize, gospodarski vzponi, potrošništvo, ekonomske povezave, Evropska unija.

Medpredmetne povezave, kroskurikularne teme:

Ekonomija: Svetovno gospodarstvo: Slovensko gospodarstvo.

Knjižnično informacijsko znanje za srednjo šolo: Uporabljajo knjižnice in namenu ustrezen vir za tekoče informiranje o publikacijah, Ločijo in izberejo primerne informacijske vire za opredeljeno

potrebo, Znajo uporabiti informacijski vir glede na hitrost, natančnost, nazornost posredovanja informacije in glede na svojo potrebo in njim najustreznejši način sprejemanja sporočil, Uporabljajo tehnologijo za pridobivanje in uporabo informacij za opredeljeno potrebo, Uporabljajo knjižnico, njene storitve in opremo za lastno ustvarjanje.

Informatika: Predstavitev informacij.

4 PRIČAKOVANI DOSEŽKI/REZULTATI

4.1 Prazgodovina, stari vek

V poglavju smo posebej opredelili vsebinska znanja, ki se nanašajo na obvezne in izbirne širše teme. Pričakovani dosežki pri obveznih širših temah so zapisani s pokončnim in pri izbirnih širših temah s poševnim tiskom. Z vsebinskimi znanji je opredeljeno temeljno znanje oz. poznavanje in razumevanje glavnih zgodovinskih dogodkov, pojavov in procesov. Pričakovani dosežki so zapisani splošno, dijaki pa jih bodo usvojili v različnem obsegu in različno poglobljeno. Posebej pa smo opredelili tudi znanja, ki se nanašajo na razvijanje spretnosti in veščin pri pouku zgodovine ter na razvijanje odnosov, ravnanja in naravnosti. Gre za usvajanje vseživljenjskega znanja, ki ni uporabno le pri pouku zgodovine, ampak tudi drugih predmetov, pri nadaljnjem izobraževanju in pri različnih poklicih. Pričakovani dosežki so opredeljeni na temelju splošnih ciljev in kompetenc, ciljev širših tem in vsebin.

4.1.1 Obvezne teme

4.1.1.1 Zakaj je pomembna zgodovina?

Dijak/-inja:

- pojasni, kaj preučuje zgodovina;
- ponazori in oceni pomen zgodovinskih virov za zgodovino;
- sklepa in utemelji, kako sta se skozi zgodovino spreminjala zgodovinski prostor in čas;
- sklepa in utemelji pomen znanja zgodovine za današnji čas;
- razloži multiperspektivni pogled na zgodovinsko dogajanje.

4.1.1.2 Od mestnih držav do prvih imperijev

Dijak/-inja:

- pojasni lastnosti, po katerih se človek razlikuje od živali;
- razloži pojem neolitske revolucije;

- opredeli območja in čas nastanka in razvoja prvih visokih kultur in ostalih civilizacij starega sveta;
- sklepa, kako so naravne in gospodarske razmere vplivale na spremembe v družbeni organizaciji in na začetke političnega organiziranja v obliki prvih mestnih držav v Mezopotamiji ali v obliki enotne centralizirane države v Egiptu;
- analizira značilnosti različnih državnih oblik kot so bile npr. mestne države, centralizirane enotne države, imperiji;
- primerja in sklepa o značilnostih različnih oblik vladavin kot so bile npr. teokracija, aristokracija, demokracija v različnih pojavnih oblikah in bodisi v monarhijah ali v republikah;
- sklepa o značilnostih sužnjelastniške družbe in utemelji značilnosti družbene hierarhije;
- utemelji vpliv in odmev antične politične tradicije na današnji čas.

4.1.1.3 Prazgodovinska in antična kulturna dediščina na tleh današnje Slovenije

Dijak/-inja:

- primerja in opiše značilnosti načinov življenja v posameznih obdobjih kamene dobe;
- razloži značilnosti gospodarskih, družbenih in kulturnih dosežkov ljudstev iz posameznih obdobj kovinskih dob na Slovenskem;
- analizira značilnosti ohranjenih mitov in arheoloških najdb, ki povezujejo grško civilizacijo z današnjim slovenskim ozemljem;
- primerja podobnosti in razlike v življenju rimskih mest in podeželja ter med provincami na tleh današnje Slovenije in Rimom;
- analizira značilnosti rimskega kulturnega izročila od umetnosti do odlomkov del piscev, ki jih povezujejo z današnjim slovenskim ozemljem.

4.1.2 Izbirne teme

4.1.2.1 Stišišča kultur

Dijak/-inja:

- *primerja in opiše značilnosti gospodarskega, družbenega, političnega in kulturnega razvoja izbranega območja oz. izbranega ljudstva;*
- *sklepa obsegu in načinih kulturnih stikov med različnimi območji in ljudstvi;*
- *razišče in predstavi dokaze o obstoju kulturnih stikov med različnimi območji ali ljudstvi.*

4.1.2.2 Umetnost in vsakdanje življenje

Dijak/-inja:

- primerja umetnostne in arhitekturne dosežke v posameznih obdobjih prazgodovine in starega veka;*
- sklepa o vzrokih za pojav umetnosti;*
- z različnih perspektiv preišče značilnosti iz zgodovine vsakdanjega življenja.*

4.1.2.3 Znanost in vsakdanje življenje

Dijak/-inja:

- primerja znanstvene dosežke in védenje v posameznih obdobjih prazgodovine in starega veka;*
- sklepa o vzrokih za pojav znanosti;*
- primerja vzroke za pojav prava ter značilnosti med običajnim in zapisanim pravom;*
- primerja značilnosti pravnih določil izbranih zakonikov;*
- razloži pojmovanje človekovih pravic v starem veku in danes;*
- z različnih perspektiv preišče značilnosti iz zgodovine vsakdanjega življenja.*

4.1.2.4 Od boja za preživetje do razvite obrti in trgovine

Dijak/-inja:

- opiše in primerja oblike gospodarskega življenja v posameznih izbranih prazgodovinskih kulturah in pri civilizacijah starega sveta;*
- na izbranih primerih preišče vpliv naravnih danosti in naravnih virov na oblike gospodarskega življenja ter na pridobivanje temeljnih življenjskih potrebščin in ustvarjanje zalog ter dobrin za življenje in menjavo.*

4.2 Srednji vek, doba humanizma in renesanse, doba absolutizma, začetki industrializacije

4.2.1 Obvezne teme

4.2.1.1 Različni modeli vladanja

Dijak/-inja:

- sklepa o vzrokih za razpad rimskega imperija;
- opredeli posledice razpada zahodnega dela rimskega imperija za evropski in sredozemski prostor;
- sklepa o značilnostih posameznih modelov vladanja in jih primerja med sabo;
- sklepa o obsegu in načinu udeležbe različnih družbenih slojev, stanov oz. razredov pri odločanju v državi oz. pri vladanju;
- analizira značilnosti stanovske družbe in sklepa o njenih spremembah v posameznih obdobjih;
- z različnih zornih kotov sklepa o okoliščinah za nastanek različnih modelov vladanja in različnih načinov soudeležbe pri vladanju;
- primerja reformne poskuse absolutističnega načina vladanja posameznih evropskih vladarjev ter presodi, v kolikšni meri so bili uspešni.

4.2.1.2 Etnične, družbene in gospodarske spremembe

Dijak/-inja:

- pojasni značilnosti in obseg etničnih, gospodarskih in družbenih sprememb po končani srednjeveški kolonizaciji;
- sklepa o vzrokih in pogojih za velika geografska odkritja;
- preišče, primerja in argumentira prednosti in slabosti velikih geografskih odkritij za Evropo in za ostali svet;
- preišče in glede na izbrane podatke sklepa o glavnih spremembah, ki jih je prineslo obdobje humanizma in renesanse na različnih področjih;
- primerja podobnosti in razlike v razvoju na različnih področjih v dobi humanizma in renesanse med posameznimi predeli Evrope;

- argumentira trditev, da je bilo 18. stoletje tudi stoletje novih idej in izumov na različnih področjih življenja in dela.

4.2.1.3 Razvoj zgodovinskih dežel in Slovenci

Dijak/-inja:

- opredeli obseg naselitve Alpskih Slovanov v Vzhodne Alpe ter primerja prvi in drugi val naselitve;
- analizira značilnosti gospodarskega, družbenega in političnega razvoja posameznih državnih tvorb Alpskih Slovanov;
- sklepa o značilnostih in posledicah pokritjanjevanja Alpskih Slovanov;
- analizira značilnosti etničnega, ozemeljskega, gospodarskega in družbenega razvoja zgodovinskih dežel, v katerih so živeli tudi Slovenci;
- preišče, kako je zgodovinsko dogajanje vplivalo na kulturno ustvarjanje in delovanje med Slovenci;
- primerja prednosti in slabosti razsvetljenskih reform na različnih področjih za Slovence.

4.2.2 Izbirne teme

4.2.2.1 Stičišča kultur

Dijak/-inja:

- preišče različno literature in zgodovinske vire in glede na izbrane podatke sklepa in oblikuje svoje zaključke o značilnostih gospodarskega, kulturnega, družbenega in političnega razvoja izbranega kulturnega območja oz. ljudstva;
- z različnih zornih kotov sklepa o odnosih izbranega kulturnega območja ali ljudstva z Zahodnim svetom in obratno.

4.2.2.2 Umetnost srednjega in novega veka ter vsakdanje življenje

Dijak/-inja:

- primerja umetnostne dosežke v posameznih obdobjih srednjega in novega veka;
- s pomočjo umetniških del z zgodovinskih ozadjem (arhitekturnih, slikovnih, likovnih, glasbenih) ter bivalne in oblačilne kulture razloži značilnosti vsakdanjega življenja na gradovih, v mestih in na podeželju.

4.2.2.3 Razvoj znanosti in tehnike v srednjem in novem veku, začetki industrializacije

Dijak/-inja:

- opiše tehnične izboljšave in izume srednjega in novega veka ter v času prve industrijske revolucije ter njihov dolgoročni vpliv na razvoj in življenje ljudi (mesta, prebivalstvo);
- pojasni odločujoč vpliv znanosti na razvoj industrije in gospodarstva;
- analizira vpliv izumov na razvoj posameznih vrst prometa;
- razloži pojme: vojna, vojska, orožje, taktika, obleganje ter ovrednotijo posledice vojn;
- poimenuje pomembne slovenske znanstvenike, razišče življenje in delo enega.

4.2.2.4 Od srednjeveških obrtnikov in trgovcev do podjetnikov

Dijak/-inja:

- z različnih zornih kotov primerja značilnosti življenja na gradovih, v mestih in na podeželju (agrarno in neagrarno prebivalstvo);
- pojasni srednjeveško in novoveško trgovanje ter primerja srednjeveške in današnje sejme;
- primerja nekdanjo in današnjo borzo ter preišče razvoj bančništva in posojilnic;
- razišče vlogo cehov ter pozitivne in negativne značilnosti njihove proizvodnje;
- razloži vpliv zgodnje kapitalistične proizvodnje na podeželje in mesta;
- analizira spremembe, ki so jih prinesle reforme razsvetljenih absolutistov na podeželje in v mesta;
- analizira vzroke in vplive prve industrijske revolucije;
- preišče življenje in delo znanega slovenskega podjetnika do 19. stoletja (študijski primer).

4.3 19., 20. in in začetek 21. stoletja

4.3.1 Obvezne teme

4.3.1.1 Vzpon meščanstva in uveljavitev parlamentarizma

Dijak/-inja:

- primerja ideje o enakosti skozi njihov razvoj in oblikuje svoj zaključek o njihovi vlogi v posameznih obdobjih;
- utemelji zahteve meščanstva po enakosti;
- analizira dosežke različnih družbenih skupin po francoski revoluciji;
- gibanja meščanstva za enakost v 19. stoletju presodi z različnih zornih kotov;
- oblikuje svoj zaključek o uspehih in neuspehih različnih razvojnih faz parlamentarizma v 19. stoletju;

- ugotavlja programske prednosti in slabosti različnih političnih strank.

4.3.1.2 Nemirne vode: od nacionalnih gibanj do prve svetovne vojne

Dijak/-inja:

- ugotavlja podobnosti in razlike med različnimi nacionalnimi gibanji;
- oblikuje svoj zaključek o uspehih/neuspehih posameznih nacionalnih gibanj;
- analizira razvoj določene nacionalne države in ugotavlja vzroke in posledice njenega uspeha/neuspeha;
- analizira pojav imperializma in njegove posledice .

4.3.1.3 Slovensko nacionalno oblikovanje

Dijak/-inja:

- primerja posamezne etape nacionalnega oblikovanja in ugotavlja, v čem je bil napredek nacionalnega oblikovanja;
- oblikuje mnenje o doseženih rezultatih nacionalnega oblikovanja do začetka 20. stoletja;
- ugotavlja vzroke za uspeh in neuspeh različnih političnih strank;
- analizira značilnosti gospodarskega razvoja v času 19. stoletja in sklepa o stopnji njegove razvitosti.

4.3.1.4 Razvoj demokracije

Dijak/-inja:

- analizira razvoj demokracije skozi zgodovino človeštva;
- oblikuje svoje stališče o dosežkih v razvoju demokracije v posameznih obdobjih;
- argumentira pojav totalitarnih sistemov in njihov uspeh oziroma neuspeh;
- utemelji pomen padca berlinskega zidu za nadaljno širitev demokracije v Evropi in svetu;
- oblikuje svoj zaključek o razvoju demokratičnih procesov v svetu danes.

4.3.1.5 Sodelovanje in konflikti v 20. stoletju

Dijak/-inja:

- analizira značilnosti obdobja hladne vojne ter oblikuje stališče o pomenu in posledicah hladne vojne za Evropo in svet;
- analizira in primerja različne oblike političnega, gospodarskega in kulturnega povezovanja sveta po drugi svetovni vojni;
- argumentira/pojasni pomen gospodarskega povezovanja za Evropo in svet;

- oblikuje svoj zaključek o pomenu evropske integracije.

4.3.1.6 Razvoj slovenskega naroda v 20. stoletju

Dijak/-inja:

- primerja posamezna obdobja slovenske politične zgodovine in ugotavlja, v čem je bil napredek v položaju slovenskega naroda;
- oblikuje argumentirano mnenje o doseženih rezultatih reševanja mejnih problemov;
- utemelji dejavnike, ki so vodili do rojstva samostojne države;
- sklepa o vključevanju v evropsko integracijo;
- ugotavlja položaj in probleme zamejcev, zdomcev in izseljencev ter uspehe njihovega delovanja;
- presodi položaj manjšin v Republiki Sloveniji iz različnih zornih kotov.

4.3.2 Izbirne teme

4.3.2.1 Migracije prebivalstva v 19. in 20. stoletju

Dijak/-inja:

- primerja načine življenja na Daljnem vzhodu ter v Severni in Latinski Ameriki;
- na izbranih primerih primerja različne vrste migracij in poišče skupne značilnosti;
- presodi migracije z različnih zornih kotov in oblikuje svoje mnenje o njihovi neizbežnosti;
- utemelji obstoj in značilnosti multikulturne družbe (na zahodu).

4.3.2.2 Odmev 19. in 20. stoletja v kulturi

Dijak/-inja:

- primerja umetnostne dosežke v posameznih obdobjih 19. in 20. stoletja;
- s pomočjo izbranih umetniških del z zgodovinskimi ozadjem (arhitekturnih, slikovnih, likovnih, glasbenih) ter bivalne in oblačilne kulture razloži značilnosti vsakdanjega življenja v mestih in na podeželju;
- na izbranih primerih razišče življenje in delo enega od umetnikov (študijski primer);

4.3.2.3 Znanost in tehnologija v 20. stoletju

Dijak/-inja:

- primerja posamezne stopnje industrijskega razvoja v 19. in 20. stoletju;
- ugotavlja in argumentira, kateri izumi so pomenili prelom v tehničnem razvoju;

- analizira spremembe v družbenem življenju in oblikuje mnenje o pozitivnih in negativnih spremembah;
- utemelji naraščanje pomena izobrazbe in izrabe prostega časa;
- presodi utemeljenost različnih načinov reševanja ekoloških problemov;
- sklepa o razlikah med razvitim in nerazvitim svetom ter argumentira možnosti za boljše sodelovanje med njima.

4.3.2.4 Dobre in slabe strani gospodarskega razvoja v 19. in 20. stoletju

Dijak/-inja:

- pojasni značilnosti gospodarskih kriz in gospodarske vzpone in padce v 19. in 20. stoletju ter njihov vpliv na vsakdanje življenje;
- razišče značilnosti medvojnega gospodarstva;
- ovrednoti pomen borz, denarništva in bančništva v 19. in 20. stoletju;
- pojasni značilnosti potrošniške družbe in njen vpliv na vsakdanje življenje;
- pojasni, v kolikšni meri so bile socialne dobrine dostopne vsem;
- razišče razpetost Slovencev med Jugovzhodno, Vzhodno in Zahodno Evropo;
- razloži, kako se je spremenilo življenje in gospodarstvo v obdobju samostojne Slovenije in po vstopu v Evropsko unijo.

4.4 Pričakovani dosežki, ki se nanašajo na spretnosti in veščine

Dijak/-inja:

- se zna orientirati v zgodovinskem času in prostoru;
- zna zbrati in izbrati uporabne informacije, podatke in dokaze iz različnih medijev ter kritično presoditi njihovo verodostojnost;
- zna oblikovati svoje zaključke, mnenja, stališča in interpretacije, ki so podprta z verodotojnimi informacijami, podatki in dokazi;
- zna kritično analizirati različne poglede in interpretacije o zgodovinskih dogodkih, pojavih in procesih;
- se zna učinkovito izražati na različne načine in primerno različnim situacijam (ustno, pisno, z uporabo IKT ...).

4.5 Pričakovani dosežki na področju razvijanja odnosov, ravnanja, naravnosti in stališč

Dijak/-inja:

- razvije pozitiven odnos o pomenu varovanja slovenske, evropske in svetovne kulturne dediščine;
- razvije odgovoren odnos do varovanja okolja;
- oblikuje pogled na svet, ki temelji na spoštovanju človekovih pravic, enakosti, demokracije in odgovornega in kritičnega državljanstva;
- razvije sposobnost razumevanja in spoštovanja različnih ver, kultur in skupnosti;
- pozna pomen medkulturnega dialoga in tolerance ter premagovanja predsodkov in stereotipov;
- razvije odprtost do novih idej, do raznolikosti, multikulturalnosti;
- razvije dovzetnost za različne poglede in interpretacije in razume, zakaj se pojavljajo;
- razvija kulturo dialoga, spoštovanja drugačnih mnenj in stališč;
- zna argumentirano zagovarjati svoje poglede in stališča.

5 MEDPREDMETNE POVEZAVE

Medpredmetno povezovanje lahko poteka z različnimi predmeti kot so na primer: slovenščina, umetnostna zgodovina, geografija, sociologija, filozofija, knjižnično informacijska znanja, informatika ... Možnosti horizontalnih, vertikalnih in kroskurikularnih medpredmetnih povezav so zapisane v tretjem poglavju učnega načrta.

Medpredmetno povezovanje lahko poteka na več ravneh. Multidisciplinarno povezovanje lahko poteka prek skupnih oziroma sorodni tem, interdisciplinarno povezovanje prek skupnih tem in ciljev ter transdisciplinarno povezovanje prek skupne problemske situacije. V pomoč pri načrtovanju multi- in interdisciplinarnega medpredmetnega povezovanja so splošni cilji in cilji širših tem ter jedrne vsebine ter pri transdisciplinarnem povezovanju ključni koncepti oz. ideje, ki so opredeljeni v tretjem poglavju. Oblike medpredmetnega povezovanja so lahko: projektno delo, ekskurzije, terensko delo, timsko poučevanje ipd.

6 DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Zgodovina v gimnaziji je obvezni predmet, ki se poučuje v obsegu 210 ur. Teme iz narodne in svetovne zgodovine so enakovredno zastopane.

6.1 Tematska zasnova in izbirnost

Učni načrt je zasnovan tematsko, tako da zajema izbrane ključne zgodovinske pojave, procese, odnose, ideje in koncepte, ki pomenijo pogoj za razumevanje kulturnega oz. civilizacijskega razvoja človeštva. Učni načrt prinaša za vsak letnik več obveznih in izbirnih širših tem. V celotnem programu je treba obravnavati dvanajst obveznih širših tem, predlagamo štiri na letnik in tri do šest izbirnih širših tem. Izmed izbirnih širših tem pa profesorji izberejo širšo temo glede na vrsto strokovne gimnazije (ekonomska, tehniška, umetniška), glede na zanimanje dijakov, pogoje pouka in svojo strokovno presojo izbere eno do dve izbirni širši temi. V ekonomskih gimnazijah predlagamo obravnavo izbirnih širših tem s področja gospodarskega razvoja, v tehniških s področja razvoja znanosti, tehnike in tehnologije ter v umetniških s področja razvoja umetnosti. Vsaka širša tema je v učnem načrtu posebej opredeljena z opredelitvijo ciljev širše teme, z vsebinami in s ključnimi koncepti oz. idejami obdobja ali teme. Profesorji naj pouk načrtujejo tako, da 80 % razpoložljivih učnih ur na letnik namenijo obravnavi obveznih širših tem, preostalih 20 % pa za obravnavo izbirnih širših tem. Izbirne širše teme predstavljajo nadgradnjo in poglobljanje obveznih tem. Zaporedje obravnave obveznih in širših tem ni predpisano oz. je prepuščeno strokovni presoji učiteljev. Zlasti izbirne širše teme se lahko izvede v obliki alternativnega pouka kot so različni projekti, ki so lahko tudi interdisciplinarno zasnovani, ali pa v obliki izvenšolskega pouka kot so ekskurzije, terensko delo, muzejsko delo ipd. Tematizacija širših tem v vsebine je dovolj splošna, da omogoča pri načrtovanju pouka urno razporeditev po strokovni presoji profesorjev. Praviloma so širše teme iz politične zgodovine tematizirane bolj splošno kot teme iz kulturne zgodovine oz. iz zgodovine načinov življenja.

6.2 Ciljno-procesna zasnova

Učni načrt je zasnovan ciljno-procesno, kar omogoča ob tematski in izbirni zasnovanosti širših tem v večji meri tudi vključevanje aktivnejših načinov učenja. Cilji širših tem so zasnovani dovolj splošno, da omogočajo profesorjem operacionalizacijo oz. načrtovanje podrobno in konkretno opredeljenih operativnih ciljev pri sprotih pripravah na pouk. Cilji širših tem izhajajo iz splošnih ciljev ter iz ključnih kompetenc. Vključujejo cilje, ki se nanašajo na znanje in razumevanje zgodovinskega dogajanja (vsebinski cilji), nadalje cilje, ki vključujejo spretnosti in veščine (proceduralni cilji) in cilje, ki vključujejo razvijanje odnosov, ravnanja, naravnosti in stališč. Vsi trije sklopi ciljev omogočajo usvajanje vseživljenjskega znanja, zadnja dva sklopa pa tudi znanja, ki ni uporabno le pri pouku zgodovine, ampak tudi pri drugih predmetih, pri nadaljnem študiju in v poklicnem življenju.

6.3 Oblike in metode pouka

Učne oblike in metode profesor samostojno izbira glede na splošne cilje predmeta zgodovine v gimnaziji, glede na cilje širših tem ter glede na zanimanje dijakov. Različne učne oblike in metode naj bodo načrtovane tudi tako, da bodo povečale aktivno vlogo dijakov ter mentorsko vlogo profesorja.

Pri pouku zgodovine v gimnaziji se izgraja vsebinsko znanje ter razvija spretnosti dela z različnimi zgodovinskimi viri. S tem dijaki razvijajo tudi spretnosti uporabe enostavnih metod zgodovinskega raziskovalnega dela.

Pri obravnavi občutljivih ali kontroverznih tem iz zgodovine priporočamo pouk z multiperspektivnimi zgodovinskimi viri in z vključevanjem osebne zgodovine prek virov prve roke ali »ego–dokumentov« ter različnih življenjskih zgodb (pisma, dnevniki, avtobiografije, biografije, različne druge oblike pričevanj ...) udeležencev oziroma prič ali sodobnikov takšnih dogodkov v zgodovini. Namen takšne obravnave je osvetlitev občutljivih in kontroverznih tem iz več različnih vidikov oziroma perspektiv ter ugotavljanje, zakaj je prihajalo do različnih pogledov in odločitev. Cilj takšne obravnave je tudi sprava in

poudarjanje pozitivnih medčloveških vplivov ter odstranjevanje pristranskosti, predsodkov in stereotipov znotraj slovenske zgodovine, pri obravnavi zgodovine sosednjih narodov ter v svetovni zgodovini nasploh. Po drugi strani pa je cilj takšnega pouka tudi obsodba zločinov proti človeštvu, genocidov, holokavsta in množičnih oblik kršenja človekovih pravic. S takšno obravnavo se pri dijakih razvijajo tudi sposobnosti samostojnega izbiranja in odločanja ter oblikovanje svojih pogledov na zgodovino. Prav tako pa se s takšno obravnavo razvija tudi dovtetnost za analiziranje različnih interpretacij, razumevanje, zakaj se pojavijo ter kritično presojanje, katere so glede na ključevanje objektivnih zgodovinskih dejstev in tehtnost argumentov bolj verodostojne.

Z uporabo izbranih tem in zgodovinskih zgledov se ob uporabi aktivnih načinov učenja razvija dovtetnost do vrednot, ki so značilne za pluralno in strpno zasnovanost pouka zgodovine ter demokratične družbe.

Izbrane zgodovinske teme se lahko obravnava iz lokalnega, regionalnega, nacionalnega in evropskega vidika. Pri takšni obravnavi se priporoča tudi vključevanje v različne projekte sodelovanja in izmenjav znotraj države in na mednarodni ravni.

Pri obravnavi tem s področja narodne, evropske in svetovne kulturne dediščine in medkulturnih vplivov se priporoča tudi učenje z odkrivanjem.

Pri pouku se razvija tudi različne oblike komunikacije kot so na primer različne oblike ustne in pisne komunikacije, debatne tehnike ipd.

Različna učna gradiva se lahko pripravljajo in predstavljajo tudi z uporabo novih virov in informacijsko-komunikacijske tehnologije. Učna gradiva se tako lahko pripravi tudi s pomočjo uporabe različnih zgodovinskih spletnih strani, pouk lahko poteka tudi prek spletnih učilnic, pri preverjanju in ocenjevanju znanja se lahko uporablja elektronski portfolio ipd.

6.4 Dijaki s posebnimi potrebami

Pri prilagajanju pouka dijakom s posebnimi potrebami se izhaja iz njihovih individualnih potreb, ki so opredeljene z odločbami.

7 VREDNOTENJE DOSEŽKOV

Znanje se preverja in ocenjuje v skladu z veljavnim Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja. Pri pouku zgodovine v gimnazijah se znanje preverja **ustno in pisno**, preverja in ocenjuje pa se lahko tudi različne **izdelke** dijakov in dijakinj, ki so rezultat projektov.

Pri pouku zgodovine v gimnaziji se **enakovredno** preverja in ocenjuje vsebinsko znanje ter obvladovanje spretnosti dela z zgodovinskimi viri v razmerju 70 % vsebinskega znanja : 30 % spretnosti dela z zgodovinskimi viri.

7.1 Področja preverjanja in ocenjevanja znanja z opisom pričakovanih rezultatov znanja

7.1.1 Znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov, odnosov, konceptov

Dijaki/-nje:

- izkažejo znanje in razumevanje zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov in odnosov,
- uporabljajo ustrezne in pomembne podatke in dejstva,
- obvladajo uporabo zgodovinske terminologije in termine uporabljajo za prikaz razumevanja zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, idej, problemov in odnosov,
- sklepajo o zgodovinskih vzrokih, povodih in posledicah, razlagajo in utemeljujejo njihov pomen za zgodovino ter jih med sabo ločujejo,

- izkažejo razumevanje konceptov, jih znajo uporabiti v različnih zgodovinskih kontekstih, jih umestijo v ustrezen zgodovinski čas in kritično presojujejo njihov pomen in omejitve z vidika zgodovinskega časa,
- sklepajo o spreminjanju zgodovinskega prostora skozi čas ter presojujejo o medsebojnem vplivu naravnega in geografskega okolja na zgodovinski razvoj in zgodovinskega razvoja na okolje.

7.1.2 Analiza, sinteza, interpretacija, argumentacija in vrednotenje zgodovinskih virov

Dijaki/-nje:

- zbirajo, izbirajo, analizirajo in kritično presojujejo verodostojne in uporabne podatke iz različnih ali multiperspektivnih zgodovinskih virov,
- ločujejo bistvene od nebistvenih podatkov,
- na temelju izbranih podatkov oblikujejo samostojne zaključke, mnenja, stališča in interpretacije zgodovinskih dogodkov, pojavov, procesov, problemov, odnosov,
- zaključke, mnenja, stališča in interpretacije predstavljajo na različne načine (ustno, pisno, plakato, referatov, esejev ...).

7.1.3 Projekti

Dijaki/-nje:

- projekt je logično strukturiran ter vključuje uvod, glavni del in zaključek,
- izbrani zgodovinski viri in literatura ustrezajo izbrani temi,
- uporabljeni zgodovinski viri in literatura so ustrezno citirani oz. navedeni v opombah ali v seznamu bibliografije,
- citati (v narekovajih) ali povzete ideje so ustrezno ornacene z opombami ali referencami,
- projekt je ustrezno predstavljen z uporabo IKT, plakato ...

Na temelju opredeljenih področij preverjanja in ocenjevanja znanja ter opisu pričakovanih rezultatov si lahko profesorji samostojno pripravijo kriterije ali opisne kriterije za preverjanje in ocenjevanje znanja po posameznih širših temah ali jedrnih vsebinah oziroma za posamezne izdelke dijakov.

Znanje se lahko preverja in ocenjuje tudi z **alternativnimi oblikami** kot so na primer avtentične naloge, portfolio, debatne tehnike ... in drugimi oblikami preverjanja in ocenjevanja znanja.